

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

246

Polityka ekonomiczna

pod redakcją

Jerzego Sokołowskiego

Michała Sosnowskiego

Arkadiusza Żabińskiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Beata Filipiak, Kazimierz Krupa, Andrzej Miszczuk,
Krystyna Piotrowska-Marczak, Marzanna Poniatowicz,
Grażyna Wolska, Urszula Zagóra-Jonszta

Redakcja wydawnicza: Joanna Szynal, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-209-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Nowa strategia rozwoju Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (ERN) – jej uwarunkowania i ewaluacja	13
Piotr Adamczyk: Wykorzystanie rekomendacji w procesie inwestowania na rynku akcji	24
Agata Balińska: Jakość jako determinanta konkurencyjności agroturystyki	34
Przemysław Borkowski: Rola studium wykonalności w ocenie ryzyka projektu infrastrukturalnego	43
Marta Czyż, Dariusz Cichoń: Wybrane zagadnienia gospodarowania nieruchomościami w procesie rozwoju zrównoważonego	53
Paulina Filip: Franczyza jako system współpracy i finansowania przedsiębiorstw	65
Małgorzata Fronczek: Znaczenie Rosji jako partnera handlowego Polski w latach 1995-2010	76
Marcin Gospodarowicz: Analiza stanu rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w Polsce w latach 2006-2010	86
Jakub Górka, Patrycja Chodnicka: Prognoza rozwoju sieci bankomatów w Polsce	96
Anna Grabowska: Inwestycje na rynku sztuki jako narzędzie dywersyfikacji portfela inwestycyjnego w dobie kryzysów na rynkach finansowych..	106
Marianna Greta, Ewa Tomczak: Wspólna Polityka Rolna jako element dynamizowania i ochrony polskiego rolnictwa	115
Renata Grochowska: Budżet unijny jako gra interesów państw członkowskich na przykładzie Wspólnej Polityki Rolnej	125
Marcin Jurewicz: Decentralizacja systemu niemieckich izb handlowo-przemysłowych	134
Bogusław Kaczmarek, Ewa Tomczak: Wspólna Polityka Rolna a zmiany w funkcjonowaniu sektora produkcji pierwotnej w Polsce	142
Lidia Kaliszczak: Przesłanki i przejawy kształtowania klimatu sprzyjającego przedsiębiorczości na poziomie lokalnym	150
Renata Karkowska: Ryzyko systemowe – teoria i analiza przyczyn	160
Joanna Kenc: Efekty współpracy głównych miast województwa dolnośląskiego z ich miastami partnerskimi	170
Ewa Kołozycz: Instrumenty zarządzania ryzykiem w rolnictwie po reformie Wspólnej Polityki Rolnej	179
Dorota Komorowska: Efektywność gospodarowania wybranych typów gospodarstw ekologicznych i konwencjonalnych	188

Elwira Leśna-Wierszołowicz: Problemy systemu zabezpieczenia emerytalnego w Polsce w kontekście skarg kierowanych do rzecznika ubezpieczonych w latach 2008-2011.....	199
Janusz Majewski: Pszczelarstwo w Polsce – wybrane problemy ekonomiczne.....	209
Dominika Malchar-Michalska: Rozwój polskiego rolnictwa w perspektywie roku 2030	219
Grażyna Mańczak: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a gospodarka Polski.....	229
Natalia Mańkowska: E-administracja a zdolność konkurencyjna gospodarki	240
Aneta Mazur-Jelonek, Anna Rychły-Lipińska, Agnieszka Sałek-Imińska, Monika Zajkowska: Restrukturyzacja jako sposób przeprowadzania zmian organizacyjnych na przykładzie Energa-Operator SA.....	250
Antoni Mickiewicz, Bogdan M. Wawrzyniak: Problematyka wielkoobszarowych gospodarstw rolnych w ustawodawstwie polskim	260
Danuta Miłaszewicz: Postępy w realizacji zrównoważonego rozwoju jako kryterium oceny polityki ekonomicznej	270
Andrzej Miszczuk: Społeczno-ekonomiczne powiązania transgraniczne regionu peryferyjnego (na przykładzie Polski Wschodniej)	280
Bartłomiej Moszoro: Znaczenie innowacyjności przedsiębiorstw w strategii zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie regionalnym	291
Janusz Myszczyszyn: Przesłanki i ekonomiczne konsekwencje polityki protekcyjnej na przykładzie „unii żyta i żelaza”.....	300
Magdalena Olczyk: Zmiany strukturalne a konkurencyjność polskiego przemysłu	311
Artur Ostromęcki, Dariusz Zajac, Andrzej Mantaj: Wpływ zmian wybranych czynników produkcji na towarowość i strategię rozwoju gospodarstw rolnych	322
Mieczysław Piechnik: Aspekty infrastruktury regionalnej i jej wpływ na rozwój turystyki w makroregionie Polski Wschodniej w latach 2000-2010.....	333
Zbigniew Piepiora: Aktywna polityka przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych w województwie zachodniopomorskim – aspekty finansowe	345
Wojciech Piontek: Implikacje teorii wyboru publicznego dla budowy gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej.....	361
Zdzisław W. Puślecki: Zmiany we wzajemnych zależnościach w polityce rolnej między WTO i Unią Europejską.....	371
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn, Ewa Stawicka: Koncepcja CSR w aspekcie pracowników na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu z województwa mazowieckiego.....	381
Józef Rudnicki: Czy podział akcji maksymalizuje bogactwo akcjonariuszy?	391

Robert Rusielik, Michał Świtlyk, Artur Wilczyński: Efektywność publicznych uczelni technicznych w Polsce w latach 2007-2009	403
Iwona Salejko-Szyszczyk: Ewolucja barier prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w Polsce	413
Anna Sieczko, Iлона Wyszyńska: Jakość usług w przedsiębiorstwie społecznym na przykładzie fundacji dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	423
Magdalena Kinga Stawicka: Specjalne strefy ekonomiczne w Unii Europejskiej.....	434
Piotr Szajner: Wpływ reformy regulacji rynku cukru w UE na efektywność polskiego przemysłu cukrowniczego	444
Iwona Szczepaniak: Ocena poziomu samowystarczalności żywnościowej Polski w warunkach integracji i globalizacji gospodarczej	454
Piotr Szkudlarek: Polityka regionalna państwa w aspekcie budowy infrastruktury szerokopasmowej na przykładzie Polski Wschodniej.....	465
Paweł Szudra: Bariery lokalizacji małych przedsiębiorstw handlowych i usługowych.....	474
Agnieszka Ścianowska: Wpływ inwestycji współfinansowanych ze środków funduszu spójności na kształtowanie cen przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych.....	484
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Ewolucja aktywności innowacyjnej z perspektywy wielkości przedsiębiorstw w systemach regionalnych Polski.....	494
Marek Wigier: Efekty realizacji WPR w Polsce – doświadczenia i wyzwania w perspektywie do 2020 roku	504
Krzysztof Wiktorowski: Polityki i strategie rozwoju na tle systemu zarządzania rozwojem Polski.....	514
Tomasz Wojewodziec: Recesywne zachowania gospodarstw rolniczych prowadzonych przez przedsiębiorców ubezpieczonych w KRUS.....	523
Grażyna Wolska: Infrastruktura pocztowa w Polsce. Wybrane problemy badawcze	532
Agata Wójcik: Koszty i dochodowość polskich gospodarstw mlecznych należących do europejskiego stowarzyszenia producentów mleka w 2010 r.	542
Sabina Ząbek, Joanna Kott, Zdzisław Szalbierz: Analiza sytuacji ekonomiczno-finansowej PGE – Polskiej Grupy Energetycznej SA.....	552
Józef Stanisław Zegar: Konkurencyjność ekonomiczna <i>versus</i> konkurencyjność społeczna w rolnictwie.....	563

Summaries

Franciszek Adamczuk: New development strategy for Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN) – conditions and its evaluation.....	23
Piotr Adamczyk: Using the recommendations in investing process on the share market.....	33
Agata Balińska: Quality as a determinant of the competitiveness of rural tourism.....	42
Przemysław Borkowski: Feasibility study in the assessment of infrastructure project risk.....	52
Marta Czyż, Dariusz Cichoń: Selected aspects of property management in sustainable development process.....	64
Paulina Filip: Franchising as a system of cooperation and financing of enterprises.....	75
Małgorzata Fronczek: The significance of Russia as Polish partner in foreign trade in years 1995-2010.....	85
Marcin Gospodarowicz: The analysis of enterprise development in rural areas in Poland in the years 2006-2010.....	95
Jakub Górka, Patrycja Chodnicka: Prediction of ATM network development in Poland.....	105
Anna Grabowska: Investments in the market of art as a way for the diversification of the investment portfolio in times of crises on the financial markets.....	114
Marianna Greta, Ewa Tomczak: Common agricultural policy as an element of actuating and protecting Polish agriculture.....	124
Renata Grochowska: European budget as a business game of Member States based on the Common Agricultural Policy's example.....	133
Marcin Jurewicz: Decentralization of the system of German chambers of commerce.....	141
Bogusław Kaczmarek, Ewa Tomczak: The Common Agricultural Policy and the changes in functioning of the original production's sector in Poland.....	149
Lidia Kaliszczak: Premises and manifestations of shaping the climate encouraging local entrepreneurship.....	159
Renata Karkowska: Systemic risk – theory and analysis of reasons.....	169
Joanna Kenc: The effects of town twinning cooperation of the main cities of Lower Silesia Voivodeship.....	178
Ewa Kołoszycz: Risk management tools in agriculture after the reform of the CAP.....	187
Dorota Komorowska: Management efficiency of the selected types of organic and conventional farms.....	198

Elwira Leśna-Wierszółowicz: Problems of the protection of pension system in Poland in the context of complaints referring to the Insurance Ombudsman between 2008 and 2011	208
Janusz Majewski: Beekeeping in Poland – selected economic problems.....	218
Dominika Malchar-Michalska: The development of Polish agricultural sector in the perspective of the year 2030	228
Grażyna Mańczak: Foreign direct investments and Polish economy	239
Natalia Mańkowska: E-government and competitive ability of the economy	249
Aneta Mazur-Jelonek, Anna Rychły-Lipińska, Agnieszka Salek-Imińska, Monika Zajkowska: Restructuring as a form of implementation of organizational changes on the basis of Energa-Operator SA	259
Antoni Mickiewicz, Bogdan M. Wawrzyniak: Issues of multi-territorial farms in Polish legislation	269
Danuta Miłaszewicz: Progress towards sustainable development as a criterion of economic evaluations	279
Andrzej Miszczuk: Socio-economic transborder links of peripheral region (on the example of eastern Poland).....	290
Bartłomiej Moszoro: The importance of innovation of enterprises in the strategy of economic change management at the regional level	299
Janusz Myszczyzyn: Reasons and economic consequences of protectionist policy on the example of the “union of rye and iron”	310
Magdalena Olczyk: Structural changes and competitiveness in the Polish industry	321
Artur Ostromecki, Dariusz Zając, Andrzej Mantaj: Influence of change of chosen factors of production on the marketability and strategies of development of agricultural holdings	332
Mieczysław Piechnik: Aspects of regional infrastructure and its impact on the development of tourism in the macroregion of eastern Poland in the years 2000-2010.....	344
Zbigniew Piepiora: Active policy of natural disasters prevention in West Pomeranian Voivodeship – financial aspects	360
Wojciech Piontek: Implications of the public good theory for the creation of low carbon and resource-efficient economy.....	369
Zdzisław W. Puślecki: Changes in mutual interdependence between the WTO and the European Union in the agricultural policy	380
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn, Ewa Stawicka: Concept of CSR in the aspect of employees on the example of agribusiness enterprises from Mazowieckie Voivodeship.....	390
Józef Rudnicki: Do stock splits maximize shareholders’ wealth?.....	402
Robert Rusielik, Michał Świtlyk, Artur Wilczyński: Efficiency of public technical universities in Poland in 2007-2009.....	412

Iwona Salejko-Szyszcak: The evolution of the privatization barriers of public enterprises in Poland.....	422
Anna Sieczko, Iłona Wyszynska: Quality of services delivered by non-government organisations based on an example of charity for children „Zdążyć z Pomocą”	433
Magdalena Kinga Stawicka: Special economic zones in the European Union	443
Piotr Szajner: Impact of the EU sugar market reform on the efficiency of Polish sugar industry	453
Iwona Szczepaniak: Assessment of the level of food self-sufficiency of Poland in the conditions of economic integration and globalization.....	464
Piotr Szkudlarek: Regional policy of the state in the context of construction of broadband infrastructure on the example of eastern Poland.....	473
Paweł Szudra: Barriers of location of small trading and service companies .	483
Agnieszka Ścianowska: The influence of the investments cofinanced from the Coherency Fund sources on the price policy of water-sewage companies	493
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Evolution of innovative activity from the perspective of size of companies in regional systems in Poland .	503
Marek Wigier: Effects of the CAP in Poland – experiences and challenges in the perspective to 2020	513
Krzysztof Wiktorowski: Development policies and strategies against the background of the system of development management of Poland.....	522
Tomasz Wojewodziec: Recessive behaviors of farms run by entrepreneurs insured by KRUS.....	531
Grażyna Wolska: Postal infrastructure in Poland. Selected research problems.....	541
Agata Wójcik: Costs and profitability of Polish dairy farms belonging to the European Dairy Farmers in 2010.....	551
Sabina Ząbek, Joanna Kott, Zdzisław Szalbierz: Analysis of economic and financial situation of PGE SA	562
Józef Stanisław Zegar: Economic competitiveness versus social competitiveness in agriculture.....	573

Danuta Miłaszewicz

Uniwersytet Szczeciński

POSTĘPY W REALIZACJI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU JAKO KRYTERIUM OCENY POLITYKI EKONOMICZNEJ

Streszczenie: Współcześnie wskazuje się na trzy kryteria oceny polityki ekonomicznej: skuteczności, efektywności i społecznej adekwatności, które stanowią podstawę wyboru różnych mierników służących do określenia jakości tej polityki. W artykule wskazano, na gruncie teorii i badań empirycznych, że ocena taka może być przeprowadzona wyłącznie na podstawie wskaźników ukazujących postęp w realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju, która stanowiąc podstawę nowego paradygmatu polityki rozwoju, powinna służyć także do oceny prowadzonej w tym zakresie polityki. W miernikach zrównoważonego rozwoju znajduje swoje odzwierciedlenie każde z trzech kryteriów oceny polityki ekonomicznej. W przeprowadzonej w artykule analizie wykorzystano syntetyczny wskaźnik zrównoważonego rozwoju obejmujący 18 atrybutów zrównoważenia społecznego, technologicznego i środowiskowego.

Słowa kluczowe: jakość, polityka ekonomiczna, zrównoważony rozwój.

1. Wstęp

Działalność każdej jednostki oraz organizacji ma miejsce w warunkach kształtowanych w wyniku prowadzonej w państwie polityki ekonomicznej, która jako zjawisko powszechne determinuje wszelkie procesy gospodarcze i społeczne. Najszerzej politykę ekonomiczną określa się jako „sztukę rządzenia” gospodarką. Jest ona zjawiskiem bardzo dynamicznym, charakteryzującym się dużą zmiennością w czasie. Oznacza to, że odpowiedzialne za nią podmioty publiczne powinny ciągle doskonalić swoje umiejętności w prowadzeniu polityki ekonomicznej w celu zapewnienia odpowiedniej jej jakości. W procesie tego doskonalenia ważnym elementem staje się sama ocena prowadzonej polityki ekonomicznej, która może być dokonana ze względu na skuteczność, efektywność i społeczną adekwatność tej polityki. Do właściwej oceny polityki ekonomicznej wykorzystane muszą zostać jednak konkretne, wybrane miary (ilościowe lub jakościowe), które pozwolą na wskazanie, czy prowadzona w rzeczywistości polityka ekonomiczna może zostać oceniona jako dobra czy też zła. Wymienione kryteria jakości polityki stały się w artykule podstawą do przeprowadzenia analizy na gruncie teorii i badań empirycznych, a jako miarę

ich odniesienia wykorzystano zagregowany indeks zrównoważonego rozwoju, którego koncepcja jest obecnie podstawą rozwoju wielu współczesnych systemów gospodarczych. Podstawowym celem opracowanie jest zatem odpowiedź na pytanie, czy mierniki zrównoważonego rozwoju mogą stać się dobrą płaszczyzną oceny jakości polityki ekonomicznej, jej skuteczności, efektywności i społecznej adekwatności.

2. Zrównoważony rozwój – istota i możliwości pomiaru

Powszechnie uznaje się, że pierwsza definicja zrównoważonego rozwoju sformułowana została w 1987 r. w raporcie końcowym (zwanym Raportem Brundtland) powołanej przez ONZ Światowej Komisji do Spraw Środowiska i Rozwoju obradującej w Bergen¹. Rozwój zrównoważony określony został przez tę Komisję, jako „taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie”². Definicja ta stała się załącznikiem do formułowania wielu innych definicji oraz podstawą koncepcji i działań w zakresie polityki rozwoju w poszczególnych państwach oraz na arenie międzynarodowej.

Celem realizacji zrównoważonego rozwoju jest zapewnienie poprawy jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń przez respektowanie trzech filarów zasad: integralności ładów (wyrażonej zrównoważoną ochroną kapitałów przyrodniczego, społecznego i antropogenicznego – wytwarzanego przez człowieka, zwłaszcza kapitału kulturowego), subsydiarności oraz zrównoważonej partycypacji (w tym szczególnie partnerstwa publiczno-prywatnego)³. Celem zrównoważonego rozwoju jest „...dobre życie, przy zachowaniu bioróżnorodności, równości społecznej i dostatku zasobów naturalnych. Dobre życie nie oznacza bogactwa materialnego lub też luksusowych warunków życia, lecz to, że ludzie są szczęśliwi”⁴. Kluczowymi elementami zrównoważonego rozwoju jest zatem uwzględnienie: potrzeb obecnych i przyszłych pokoleń z zaakceptowaniem ograniczeń w ich zaspokajaniu, sprawiedliwość międzypokoleniowa w podziale praw i obowiązków oraz zintegrowane podejście do środowiska i rozwoju⁵.

¹ Geneza zrównoważonego rozwoju przedstawiana jest nieco odmiennie w wielu krajowych i zagranicznych publikacjach. Jedną z takich propozycji procesu „dorastania” zrównoważonego rozwoju znaleźć można w: W. Toczyński, *Monitoring rozwoju zrównoważonego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2004, s. 16.

² *Our Common Future*, w: *Report from the UN World Commission on Environment and Development* (WCED), Oxford 1987, s. 8.

³ T. Borys, *Wąskie i szerokie interpretacje zrównoważonego rozwoju oraz konsekwencje wyboru*, [w:] *Zrównoważony rozwój. Od utopii do praw człowieka*, red. A. Papużyński, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2005, s. 69.

⁴ J. Berdo, *Zrównoważony rozwój, w stronę życia w harmonii z przyrodą*, Earth Conservation, Sopot 2006, s. 8.

⁵ A. Lisowska, *Zrównoważony rozwój i subsydiarnosc jako podstawowe zasady polityki ochrony środowiska Unii Europejskiej*, [w:] *Zrównoważony rozwój. Od utopii do praw człowieka*, red. A. Papużyński, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2005, s. 234.

W wielu definicjach zrównoważonego rozwoju podkreśla się związek trzech płaszczyzn rozwoju – ekonomicznej, społecznej i ekologicznej, oraz relacje między trzema rodzajami kapitałów – rzeczowym, ludzkim i przyrodniczym⁶. Zrównoważony rozwój jest jednak koncepcją bardziej złożoną, obejmującą wszystkie obszary działania człowieka, które mogą zostać ujęte w postaci przenikających się płaszczyzn⁷:

- moralnej, obejmującej kwestie odpowiedzialności człowieka za przyrodę i podtrzymanie jej istnienia,
- ekologicznej, odnoszonej do ochrony przyrody i krajobrazu, a pośrednio także do ogólniejszego problemu kształtowania ładu przestrzennego,
- technicznej, obejmującej kwestie nowych technologii minimalizujących zniszczenie środowiska i oszczędzających surowce,
- ekonomicznej, odnoszonej do „ekologizacji” ekonomii, czyli tzw. zazielenienia rachunków ekonomicznych, wykorzystania instrumentów ekonomicznych w ochronie środowiska oraz niwelowaniu dysproporcji w poziomie dobrobytu i jakości życia,
- prawnej, obejmującej określenie uwarunkowań prawnych, które pozwolą na realizację odpowiedniej ochrony środowiska (prawo ochrony środowiska),
- społecznej, odnoszonej do relacji międzyludzkich tworzących kapitał społeczny, pozwalający na łagodzenie i eliminowanie konfliktów społecznych,
- politycznej, obejmującej kwestie formułowania strategii zrównoważonego i trwałego rozwoju, ich wdrażania i kontroli.

Konieczność uwzględnienia tak różnorodnych dziedzin aktywności ludzkiej stwarza trudności nie tylko w ocenie realizacji zrównoważonego rozwoju w poszczególnych krajach i regionach, ale także przy analizie porównawczej pomiędzy nimi oraz w określaniu pewnych trendów w tym zakresie. Do oceny postępów w zrównoważonym rozwoju stosowane są coraz bardziej udoskonalane sposoby pomiaru, a obecnie najczęściej stosuje się w tym celu dwa podejścia. Pierwsze – opiera się na zestawie różnej liczby wskaźników obejmujących obiektywnie wyrażane lub subiektywnie odczuwane aspekty zrównoważenia i jakości życia⁸. Drugie – polega na stworzeniu złożonego syntetycznego indeksu, obejmującego wiele przejawów

⁶ B. Piontek, *Koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 51, R.W. Kates, T.M. Parris, A.A. Leiserowitz, *What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice*, “Environment: Science and Policy for Sustainable Development”, vol. 47, no. 3, s. 11 oraz J. Kronenberg, T. Bergier (red.), *Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce*, Fundacja Sendzimira, Kraków 2010, s. 8-14.

⁷ A. Pawłowski, *Wielowymiarowość rozwoju zrównoważonego*, „Problemy Ekorozwoju” 2006, vol. 1, nr 1, s. 23-32.

⁸ Takie podejście proponowane jest w: J.E. Stiglitz, A. Sen, J.P. Fitoussi, *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*, wrzesień 2009; <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr> (dostęp: 23.03.2012) oraz *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju Polski*, GUS i US, Katowice 2011.

ludzkiej aktywności, a będącego zagregowaną miarą zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego⁹.

Zrównoważony rozwój, stanowiąc nowy paradygmat rozwoju, jest koncepcją rozwojową wskazywaną w wielu polskich, unijnych i międzynarodowych dokumentach naukowych, politycznych i prawnych. Zrównoważony rozwój jest także formalną zasadą ustrojową Wspólnot Europejskich, wielu innych państw i konstytucyjną zasadą ustroju państwa polskiego. Jest to koncepcja, która od wielu już lat stanowi podstawę prowadzenia polityki gospodarczej w licznych krajach oraz oceny poziomu rozwoju społecznego w różnych systemach gospodarczych.

3. Polityka ekonomiczna i kryteria jej oceny

Polityka ekonomiczna jest „...narzędziem urzeczywistniania środków realizacji społecznego celu gospodarowania; jest to wyznaczanie i osiąganie celów, ścieżek i sposobów ich realizacji”¹⁰. Obecnie stosowanymi kryteriami oceny polityki ekonomicznej jest jej skuteczność, efektywność oraz społeczna adekwatność¹¹.

Przy ocenie polityki ekonomicznej najczęściej brana jest pod uwagę jej skuteczność w osiąganiu założonych celów przez dobór odpowiedniego instrumentarium do jej realizacji. Specyfiką współczesnej polityki ekonomicznej jest bezpośrednie lub pośrednie oddziaływanie na gospodarkę różnymi instrumentami w sposób realizujący wiązkę celów, z reguły równorzędnych z punktu widzenia ich ważności. Problematyczna staje się wówczas ocena jakości polityki gospodarczej z perspektywy jej skuteczności, ponieważ należałoby zbadać osiągnięcie wszystkich celów ujmowanych w tej wiązce.

Ocena polityki ekonomicznej pod względem jej efektywności sprowadza się do wykazania, że pobudza ona do oszczędnego gospodarowania dostępnymi w gospodarce zasobami. W ramach tej oceny wykorzystane mogą być różne wskaźniki charakteryzujące efektywność gospodarowania poszczególnymi zasobami (naturalnymi, ludzkimi, materialnymi). Podkreślić jednak należy, że taki sposób oceny nie daje pełnego obrazu prowadzonej polityki, ponieważ ocenie podlegają wówczas tylko jej wybrane obszary czy aspekty, które jedynie łącznie mogą decydować o jej

⁹ Takie podejście znaleźć można w: *GDP and Beyond. Measuring Progress in a Changing World*, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, Commission of the European Communities, COM(2009) 433 Final, Bruksels 20.08.2009; *The Happy Planet Index 2.0. Why Good Lives Don't Have to Cost the Earth. Report*, s. 20-24, <http://www.happyplanetindex.org> (do-step: 24.03.2012) oraz V. Udo, A. Pawłowski, *W kierunku sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju – część II: eksploracja empiryczna*, „Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development” 2011, vol. 6, nr 2, s. 33-62.

¹⁰ A. Chmielak, *W poszukiwaniu kryterium polityki państwa*, [w:] *Wpływ idei zrównoważonego rozwoju na politykę państwa i regionów*, red. B. Poskrobko, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2009, s. 22.

¹¹ J. Kaja, *Polityka gospodarcza. Wstęp do teorii*, SGH, Warszawa 2007, s. 20-21.

efektywności. Tradycyjnie ocenę efektywności polityki ekonomicznej przeprowadza się, analizując konkurencyjność gospodarki. Porównanie wartości miernika konkurencyjności w czasie pozwala na wykazanie zmian w poziomie zdolności do konkutowania danej gospodarki. Na podstawie analizy porównawczej z miernikami konkurencyjności innych systemów gospodarczych wnioskować można natomiast o zajmowanej pozycji konkurencyjnej badanego kraju.

Polityka, która jest skuteczna i efektywna, powinna być także korzystna dla danego społeczeństwa, ponieważ o jakości polityki gospodarczej przesądza przede wszystkim jej społeczny wymiar. Uważa się nawet, że społeczna adekwatność powinna być podstawowym kryterium oceny polityki ekonomicznej, która prowadzona być musi w sposób gwarantujący osiągnięcie celów społeczeństwa tego państwa, w którym jest realizowana¹². Rozpatrując cele społeczne na wysokim poziomie ogólności, można je podzielić na cele konsumpcyjne (szeroko rozumiane), ekologiczne i instytucjonalne¹³. Wraz ze wzrostem zamożności społeczeństwa wzrastają i rozszerzają się cele w każdej z wymienionych grup oraz zmienia się ich struktura. Dlatego przyjmuje się, że poziom dochodu w gospodarce jest w miarę dobrym miernikiem mierzącym cele społeczeństwa, a jednocześnie podkreśla się, że wraz ze wzrostem wypracowanego dochodu jest możliwe w danym kraju lepsze zaspokojenie potrzeb i realizacja celów społecznych.

4. Miary zrównoważonego rozwoju jako kryterium oceny polityki ekonomicznej

W tradycyjnym podejściu przyjmuje się z reguły, że wszelkie działania podejmowane w ramach polityki ekonomicznej powinny być skuteczne, czyli prowadzić mają do poprawy poziomu życia, który wyrażany jest najczęściej miernikiem PKB *per capita*, ze wszystkimi powszechnie znanymi niedoskonałościami tego sposobu pomiaru, które jako jego wady zaowocowały propozycjami zmian. Jednak dopiero od czasu przyjęcia koncepcji zrównoważonego rozwoju jako podstawy tworzenia polityki rozwoju w różnych systemach gospodarczych i ich układach prace nad „zazielenieniem” PKB, wzrostu gospodarczego oraz tworzeniem innych mierników, które w odpowiedniejszy sposób wyrażają poziom jakości życia, nabrały zdecydowanego tempa¹⁴.

¹² Por. J. Kaja, wyd. cyt., s. 22 oraz J.L. Bednarczyk, *Oczekiwania społeczne jako kryterium oceny jakości polityki gospodarczej*, [w:] *Towaroznawstwo wobec integracji z Unią Europejską*, red. J. Żuchowski, Wyd. Politechniki Radomskiej, Radom 2004, s. 98-102.

¹³ Zob. J. Kaja, wyd. cyt., s. 22.

¹⁴ Szczególnie szeroka dyskusja na ten temat odbyła się na przełomie wieków i w początkach obecnego stulecia, ale ma także miejsce obecnie. W jej konsekwencji powstały i powstają nadal propozycje mierników lepiej niż dotychczas wyrażających jakość życia lub dobrostan (*well-being*), które jednocześnie są propozycjami pomiaru postępów w realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju. Do ostatnich inicjatyw zaliczyć należy propozycję OECD zestawu wskaźników do pomiaru postępów

Jeżeli za założony cel polityki ekonomicznej przyjąć wielowymiarowy zrównoważony rozwój gospodarki, to skuteczność tej polityki oceniana powinna być:

- w różnych płaszczyznach opisujących istotę tego rozwoju – nie tylko na płaszczyźnie ekonomicznej, ale także społecznej, środowiskowej i każdej innej, które wymieniane są w różnych ujęciach jego istoty;
- w ramach analizy porównawczej – ponieważ nie ma określonego pożądanego poziomu zrównoważonego rozwoju, do którego osiągnięcia poszczególne społeczeństwa i cała ludzkość powinna dążyć; określony został natomiast katalog zasad (zaleceń), których przestrzeganie powinno zapewnić realizację zrównoważonego rozwoju na poziomach lokalnym, krajowym, międzynarodowym i globalnym¹⁵, a zasady te są podstawą odmiennego niż dotychczas podejścia do rozwoju (paradygmatu rozwoju), który ma być rozwojem trwałym i podtrzymującym się¹⁶;
- z wykorzystaniem nie jednego, a raczej wielu mierników czy wskaźników zagregowanych – ponieważ pomimo licznych prób nie wypracowano dotychczas jednej powszechnie akceptowanej oraz jednoznacznie pozytywnie ocenianej koncepcji pomiaru zrównoważonego rozwoju i w dalszym ciągu prowadzone są dyskusje i przedstawiane propozycje operacjonalizacji tej kategorii.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju obejmuje swoim zakresem wykorzystywanie w procesach społeczno-gospodarczych wszystkich rodzajów zasobów lub inaczej kapitałów. Sposób ich wykorzystania oraz odnawiania powinien zapewniać przestrzeganie co najmniej umiarkowanej, tzw. wrażliwej, a najlepiej silnej zasady trwałości, ponieważ to właśnie one są zgodne z ideą zrównoważonego rozwoju¹⁷. Wydaje się zatem, że w porównaniu z miernikiem wyrażającym międzynarodową konkurencyjność krajów, w zdecydowanej mierze ujmującym ekonomiczną płaszczyznę rozwoju¹⁸, wskaźnikowa analiza zrównoważonego rozwoju może być lep-

w realizacji strategii zielonego wzrostu – w Unii Europejskiej raport komisji pod przewodnictwem Stiglitz, w Polsce opracowanie zestawu wskaźników monitorujących zrównoważony rozwój kraju. Zob. w kolejności wymieniania: *Towards Green Growth – Monitoring Progress*, OECD 2011; J.E. Stiglitz, A. Sen, J.P. Fitoussi, wyd. cyt.; *Wskaźniki...*

¹⁵ Jako pierwszy zbiór wyraźnie sformułowanych zaleceń (ekonomicznych, społecznych i środowiskowych) dla wszystkich narodów uznać należy Agendę 21, która obok uzgodnionej Deklaracji Szczytu Ziemi z Rio de Janeiro z 1992 r. jest najważniejszym osiągnięciem tego szczytu, podczas którego uzgodniono i przyjęto w obowiązującej formie ideę i zasady zrównoważonego rozwoju.

¹⁶ Wyróżnić można słabą, wrażliwą, silną i restrykcyjną zasadę trwałości rozwoju. Por. T. Borys, wyd. cyt., s. 70-71.

¹⁷ Por. tamże, s. 71.

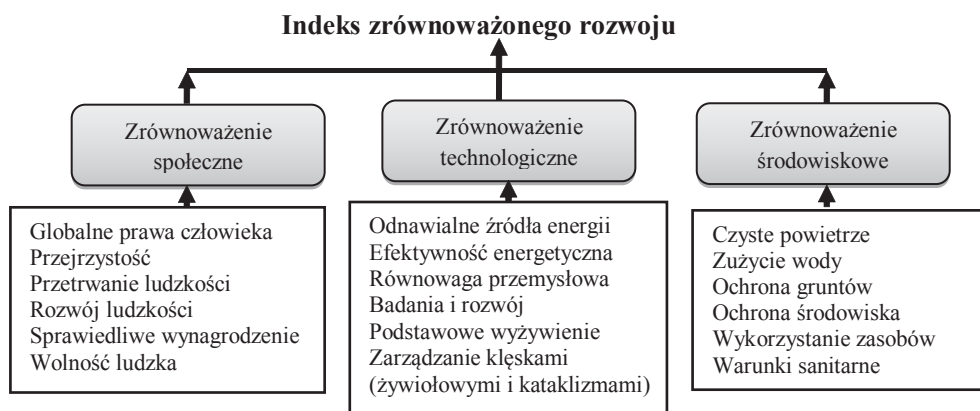
¹⁸ Badania najszerzej rozumianej konkurencyjności gospodarki ujmujące 12 jej filarów przeprowadzane są corocznie przez World Economic Forum, a na ich podstawie publikowany jest ranking konkurencyjności gospodarki. W ostatnim z opublikowanych rankingów w 2011 r. Polska uplasowała się na 41 pozycji na 142 oceniane systemy gospodarcze. X. Sala-i-Martin, B. Bilbao-Osorio, J. Blanke, M. Drzeniek-Hanouz, T. Geiger, *The Global Competitiveness Index 2010-2011: Looking Beyond the Global Economic Crisis*, [w:] *The Global Competitiveness Report 2010-2011*, World Economic Forum, Genewa 2010, s. 15-22.

szym kryterium oceny efektywności polityki ekonomicznej, ponieważ pozwala na ocenę wykorzystania także pozostałych zasobów w gospodarce.

Koncepcja zrównoważonego i trwałego rozwoju, obejmującego różne płaszczyzny i aspekty ludzkiej aktywności, opierającego się na zasadach wewnątrz- i międzypokoleniowej sprawiedliwości oraz prowadzącego do poprawy jakości życia, może być z pełną świadomością uznana jako proces prowadzący do osiągnięcia celów społecznych. Dlatego też uznać należy, że ocena postępów w realizacji zrównoważonego rozwoju może być wykorzystana jako kryterium oceny społecznej adekwatności polityki ekonomicznej.

5. Ocena jakości polityki ekonomicznej – analiza porównawcza

Wykorzystany w artykule syntetyczny wskaźnik oceny postępów w realizacji zrównoważonego rozwoju został zaproponowany w 2011 r. przez V. Udo i A. Pawłowskiego i zastosowany przez tych autorów w badaniach przeprowadzonych dla 132 krajów¹⁹. W badaniach tych przyjęto, że koncepcja zrównoważonego rozwoju jest modelem postępu społecznego, technologicznego i środowiskowego, który zapewnia sprawiedliwość międzypokoleniową i wewnątrzpokoleniową²⁰. Z tego powodu

Rys. 1. Oznaki i atrybuty zrównoważonego rozwoju

Źródło: opracowanie własne na podstawie: V. Udo, A. Pawłowski, *W kierunku sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju – część II: eksploracja empiryczna*, „Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development” 2011, vol. 6, nr 2, s. 36.

przy tworzeniu syntetycznego miernika uwzględniono trzy grupy wskaźników zrównoważonego rozwoju: społeczne, technologiczne i środowiskowe. Każda z tych

¹⁹ V. Udo, A. Pawłowski, wyd. cyt., s. 33-62.

²⁰ J. Baumgärtner, *From sustainable development to management of sustainable ecosocial systems*, „Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development” 2008, vol. 3, no. 2, s. 15-20.

grup stworzona została przez sześć adaptacyjnie powiązanych atrybutów (oznak) zrównoważenia, co ukazano na rys. 1, którym przypisano odpowiednie zmienne i określono źródła danych²¹. Przypisanie tym atrybutom oceny punktowej dla każdej gospodarki pozwoliło na obliczenie ogólnego indeksu zrównoważonego rozwoju będącego sumą ocen trzech grup oznak zrównoważenia w każdym z badanych krajów.

Społeczne, technologiczne i środowiskowe zrównoważenie oraz ogólny wskaźnik rozwoju ujęto w ramach oceny centylowej, przypisując dodatkowo każdemu krajowi względny wynik na poziomie niskim, średnim lub wysokim. Wysokie poziomy oceny uzyskiwały kraje, które znalazły się w górnym 90. centylu pomiaru (14 krajów). Przedział między centylem 85. a 60. wskazywał na średni poziom (42 kraje), a 55. centyl zaczynał niskie poziomy wyników (76 krajów). Taka sama procedura oceny zastosowana została także w przypadku pozostałych kryteriów jakości polityki ekonomicznej ukazanych w tab. 1.

Tabela 1. Mierniki jakości polityki ekonomicznej dla wybranych krajów i ich grup

Wyszczególnienie	Norwegia	Pozycja	95. centyl	Polska	Pozycja	70. centyl
Skuteczność polityki – PKB <i>per capita</i> (w USD wg PPP)	46 908	4/186	36 564	17 351	41/186	11 398
Efektywność polityki – wsk. konkurencyjności	5,18	16/142	5,41	4,46	41/142	4,01
Społeczna adekwatność – DNB <i>per capita</i> (w USD)	56 830	2/181	43 688	19 060	35/181	12 851
Indeks zrównoważonego rozwoju	1533	1/132	1484	1183	35/132	1165

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych: *Indicators Economic Policy & External Debt*, The World Bank 2012, <http://data.worldbank.org/indicator> (dostęp 29.03.2012); V. Udo, A. Pawłowski, *W kierunku sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju – część II: eksploracja empiryczna*, „Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development” 2011, vol. 6, nr 2, s. 46-53 oraz *The Global Competitiveness Report 2011-2012*, World Economic Forum 2011, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf (dostęp 29.03.2012).

Na pierwszym miejscu w analizowanej ocenie zrównoważonego rozwoju znalazła się Norwegia, która w każdej z trzech grup oznak zrównoważenia uzyskała wysoki wynik, zapewniający jej w każdym przypadku miejsce w pierwszej piątce krajów (w 95. centylu). Kraj ten zaliczany jest także do grupy krajów najbardziej rozwiniętych pod względem wysokości PKB *per capita* oraz DNB *per capita*, znajdując się w obu przypadkach także w 95. centylu. Jedynie pod względem konkurencyjności gospodarka norweska znalazła się na względnie dalekiej 16 pozycji, czyli w 80. centylu średnich wyników. I jedynie pod tym względem jej ocena jest niższa niż średnia dla pięciu najbardziej konkurencyjnych systemów gospodarczych.

²¹ Por. V. Udo, A. Pawłowski, wyd. cyt., s. 35.

Natomiast Polska sklasyfikowana na 35 pozycji pod względem zrównoważenia rozwoju zamyka 75. centyl wyników. Takie samo miejsce przypada jej pod względem DNB *per capita*, a według PKB *per capita* oraz konkurencyjności gospodarki znajduje się w 70. centylu. W każdym przypadku oznacza to, że zaliczona została do krajów o średnim poziomie wyników i w każdym przypadku osiągnięte przez polską gospodarkę oceny były lepsze niż średnia dla krajów wchodzących w skład 70. centyla wyników.

6. Podsumowanie

Realizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju ma w konsekwencji działań podejmowanych w ramach polityki ekonomicznej doprowadzać do poprawy jakości życia społeczeństw obecnych i przyszłych, o której decyduje „...dobry byt materialny, czyli dobrobyt, oraz dobry stan ducha, czyli dobrostan”²². Horyzontalny charakter zasady zrównoważonego rozwoju, przyjętej w wielu krajach jako zasada ustrojowa, oznacza, że powinna być ona uwzględniana przy realizacji tak sformułowanego celu głównego oraz wszystkich celów strategicznych różnych rodzajów polityki ekonomicznej. W związku z tym, jak wykazano w artykule, ocena postępów zrównoważenia i trwałości rozwoju społeczno-gospodarczego może i powinna w przyszłości stać się podstawą do analizy jakości prowadzonej polityki ekonomicznej. Złożoność i wieloaspektowość samej koncepcji zrównoważonego rozwoju, główny cel jej realizacji, jej dynamiczny charakter, a także wymiar czasowy decydują o tym, że analiza postępów osiągniętych w tym zakresie może być wykorzystana do oceny skuteczności, efektywności, a przede wszystkim społecznej adekwatności polityki ekonomicznej, bez konieczności odwoływania się do innych mierników.

Literatura

- Baumgärtner J., *From sustainable development to management of sustainable ecosocial systems*, „Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development” 2008, vol. 3, no. 2.
- Bednarczyk J.L., *Oczekiwania społeczne jako kryterium oceny jakości polityki gospodarczej*, [w:] *Towaroznawstwo wobec integracji z Unia Europejska*, red. J. Żuchowski, Wyd. Politechniki Radomskiej, Radom 2004.
- Berdo J., *Zrównoważony rozwój, w stronę życia w harmonii z przyrodą*, Earth Conservation, Sopot 2006.
- Borys T., *Wąskie i szerokie interpretacje zrównoważonego rozwoju oraz konsekwencje wyboru*, [w:] *Zrównoważony rozwój. Od utopii do praw człowieka*, red. A. Papuźniński, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2005.
- Chmielak A., *W poszukiwaniu kryterium polityki państwa*, [w:] *Wpływ idei zrównoważonego rozwoju na politykę państwa i regionów*, red. B. Poskrobko, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2009.

²² A. Chmielak, wyd. cyt., s. 27.

- GDP and Beyond. Measuring Progress in a Changing World*, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, Commission of the European Communities, COM(2009) 433 Final, Bruksels 20.08.2009.
- Kaja J., *Polityka gospodarcza. Wstęp do teorii*, SGH, Warszawa 2007.
- Kates R.W., Parris T.M., Leiserowitz A.A., *What is sustainable development? Goals, indicators, values, and practice*, "Environment: Science and Policy for Sustainable Development", vol. 47, no. 3.
- Kronenberg J., Bergier T. (red.), *Wyzwania zrównoważonego rozwoju w Polsce*, Fundacja Sendzimira, Kraków 2010.
- Lisowska A., *Zrównoważony rozwój i subsydiarność jako podstawowe zasady polityki ochrony środowiska Unii Europejskiej*, [w:] *Zrównoważony rozwój. Od utopii do praw człowieka*, red. A. Papuziński, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2005.
- Our Common Future*, w: *Report from the UN World Commission on Environment and Development (WCED)*, Oxford 1987.
- Pawłowski A., *Wielowymiarowość rozwoju zrównoważonego*, „Problemy Ekorozwoju” 2006, vol. 1, nr 1.
- Piontek B., *Koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Sala-i-Martin X., Bilbao-Osorio B., Blanke J., Drzeniek-Hanouz M., Geiger T., *The Global Competitiveness Index 2010–2011: Looking Beyond the Global Economic Crisis*, [w:] *The Global Competitiveness Report 2010-2011*, World Economic Forum, Genewa 2010.
- Stiglitz J.E., Sen A., Fitoussi J.P., *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*, wrzesień 2009, <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr>.
- The Happy Planet Index 2.0. Why Good Lives Don't Have to Cost the Earth. Report*, <http://www.happyplanetindex.org>.
- Toczyński W., *Monitoring rozwoju zrównoważonego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2004.
- Udo V., Pawłowski A., *W kierunku sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju – część II: eksploracja empiryczna*, „Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development” 2011, vol. 6, nr 2.
- Wskaźniki zrównoważonego rozwoju Polski*, GUS i US, Katowice 2011.

PROGRESS TOWARDS SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS A CRITERION OF ECONOMIC EVALUATIONS

Summary: There are three evaluation criteria of economic policy pointed nowadays: effectiveness, efficiency and social fairness, which are the basis for the selection of different metrics used to determine the quality of the policy. Basing on the empirical theory and research the article indicates that such an assessment may be conducted solely on the basis of sustainable development. The concept of sustainable development is the basis for a new paradigm of development policy and should serve as an assessment of the policy in this regard. In the measures of sustainable development there is reflected each of the three criteria for the evaluation of economic policy. The analysis carried out in the article uses a synthetic indicator of sustainable development including 18 attributes of social, technological and environmental sustainability.

Keywords: quality of economic policy, sustainable development.